

Primjena popularne glazbe u nastavi Glazbene kulture

Haubrih, Ivan

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:794562>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Muzička akademija u Puli
Odsjek studija Glazbene pedagogije

IVAN HAUBRIH

PRIMJENA POPULARNE GLAZBE U NASTAVI GLAZBENE KULTURE

Završni rad

Pula, 2023. godine.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Muzička akademija u Puli
Odsjek studija Glazbene pedagogije

IVAN HAUBRIH

PRIMJENA POPULARNE GLAZBE U NASTAVI GLAZBENE KULTURE

Završni rad

JMBAG: 0303082969, redoviti student

Studijski smjer: Glazbena pedagogija

Predmet: Metodika nastave glazbe 2

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Glazbena pedagogija

Mentor: prof. dr. sc. Sabina Vidulin

Pula, rujan 2023. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Ivan Haubrih, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom PRIMJENA POPULARNE GLAZBE U NASTAVI GLAZBENE KULTURE koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 21. rujna, 2023.

Potpis

haubrih

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Ivan Haubrih, kandidat za prvostupnika studija Glazbene pedagogije ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

haubrih

U Puli, 21. rujna, 2023. godine

Sadržaj

Sadržaj.....	5
1. Uvod.....	6
2. Osnovna obilježja popularne glazbe	7
3. Pripreme za nastavni sat	9
3.1 Analiza i obrada skladbe <i>Život nije siv</i> (Mia Dimšić)	11
3.2 Analiza i obrada skladbe <i>Stojin na kantunu</i> (Neno Belan)	17
3.3 Analiza i obrada skladbe <i>Paradise</i> (Coldplay)	23
3.4 Analiza i obrada skladbe <i>We will rock you</i> (Queen)	29
3.5 Analiza i obrada skladbe <i>Thriller</i> (Michael Jackson).....	36
4. Zaključak.....	41
5. Sažetak	42
6. Summary	43
Literatura	44

1. Uvod

Nastava Glazbene kulture zauzima važno mjesto u školskome sustavu. Učitelji Glazbene kulture pjevaju i sviraju s učenicima, potiču ih na stvaralačke aktivnosti, poučavaju o glazbenim sastavnicama i vrstama, znamenitim skladateljima i glazbenim djelima kroz povijest te provode aktivnost slušanja glazbe. Slušanje glazbe važna je aktivnost jer omogućava učenicima da dožive glazbeno djelo, razvijaju kognitivne sposobnosti i razumiju ono što su teoretski učili. Zadaci za slušanje glazbe potiču učenike da aktivno slušaju i da spoznaju određena obilježja slušnoga primjera. Na nastavi se pretežno sluša umjetnička glazba zbog njezine kulturne i povijesne važnosti. Tradicionalna se glazba pak sluša da bi se očuvala svijest o vlastitoj kulturi i običajima. Popularna je glazba najprisutnija u medijima pa je stoga odlično sredstvo za nastavu. Učenici su većinom upoznati s popularnom glazbom, stoga je efikasno pristupiti procesu obrade skladbe *od poznatoga k nepoznatomu*.

Za ovu sam se temu odlučio zato što popularna glazba pruža veliku slobodu u pristupu nastavi, a daje nam i priliku da se povežemo s učenicima i zadobijemo njihovo povjerenje. Završni rad započinje utvrđivanjem obilježja popularne glazbe i nastavlja s prikazom pet priprava u kojima se opisuje rad na popularnoj glazbi s učenicima osnovne škole. Priprave su namijenjene za korištenje u edukacijske svrhe i za primjenu u osnovnoškolskome sustavu.

2. Osnovna obilježja popularne glazbe

Na temelju samoga izraza *popularna glazba* (lat. *populus* 'narod') možemo zaključiti da je riječ o glazbi koja je namijenjena što široj publici. Što je publika šira, sadržaj je te glazbe univerzalniji. Onwuegbuna (2009, 5) ističe da je popularna glazba skup stilova koji su nastali miješanjem glazbenih aktivnosti različitih kultura, vremena i običaja. To nam govori da popularna glazba ne može imati konstantna obilježja jer se prilagođava sredini. Tasker Howard i Lyons (1958, 17) objašnjavaju da popularna glazba odražava svakodnevni život, baveći se temama poput posla, mode, poznatih ličnosti, sporta i slično. Teme su bliske „malomu čovjeku” i slušatelji se lako poistovjećuju s takvom glazbom. Sadržaj glazbe konstantno se mijenja jer se mijenjaju i vanjske okolnosti. Banov i suradnici (2021b) napominju da je popularna glazba glazba koja se rado sluša. U 20. stoljeću glazba se počela širiti lakše nego ikada prije razvojem tehnologije i medija. Samim time bitno je da i sadržaj bude pogodan za sve veću publiku.

Tagg (1987, 283) tvrdi da četiri odrednice definiraju popularnu glazbu:

1. „Glazba je namijenjena distribuciji u velikim heterogenim grupama slušača.
2. Distribuirana se u nezapisanome obliku.
3. U ekonomskome je smislu dobro kojim se trguje.
4. Prodaje se prema kapitalističkim načelima – što više što jeftinijih primjeraka što većoj publici za što višu cijenu”.

Koncerti su središnji događaj za izvođače popularne glazbe. Popularnu se glazbu sluša u velikim dvoranama, u klubovima i na sportskim stadionima. Izvođači su odjeveni u jedinstvene kostime, a pozornica je ukrašena i osvjetljena. Interakcija s publikom često je element nastupa. Mulder i Hitters (2021) zaključuju da je glavna motivacija za posjećivanje takvih koncerata osjećaj zajedništva, ali i bijeg od svakodnevice, blizina izvođaču i jedinstvenost nastupa.

Sažmemo li sve navedeno, možemo zaključiti da je popularna glazba komercijalna te je namijenjena širemu krugu publike. Prilagođava se željama slušatelja i razdoblju u kojemu se nalazi. Slušajući popularnu glazbu određenoga razdoblja, možemo čuti o čemu su ljudi razmišljali u to vrijeme, kakve su im bile društvene norme, što se cijenilo ili nije cijenilo, kako su se osjećali itd. Bitan je i kulturni aspekt popularne

glazbe jer ona definira život različitih naroda i kultura, čime se možemo približiti nekoj konkretnoj sredini.

U akademskoj se sredini često postavlja pitanje je li popularna glazba *šund* ili pak glazba novoga doba. Zaključili smo da je popularna glazba namijenjena što široj publici, što znači da i sam sadržaj mora biti što jednostavniji da bi ga uistinu i prihvatila šira publika. Vidulin-Orbanić i Blažević (2013) tvrde da je postojanje estetski relevantne glazbe neprijeporna činjenica. Ističu da pri razmatranju djela iz područja popularne glazbe u obzir treba uzeti mnogobrojne kriterije, poput uvjeta nastanka, sadržaja, forme, kvalitete izvedbe, značenja u širem kulturnom kontekstu i estetskih parametara. Na temelju toga možemo zaključiti da se vrijednost popularne glazbe ne može univerzalno definirati. Nju se mora poslušati te individualno procijeniti pojedina djela, vodeći pritom računa o navedenim kriterijima.

3. Priprave za nastavni sat

U ovome poglavlju prikazat ćemo pet priprava za nastavni sat Glazbene kulture u osnovnoj školi. Uvrštene su skladbe domaćih i inozemnih izvođača. Tri priprave obuhvaćaju izvođenje skladbi, a dvije se temelje na slušanju glazbe. Svaki je slušni primjer popraćen poveznicom na odgovarajući sadržaj na *Youtube*-u. Obrada pjesme po sluhu radi se prema postupku koji opisuju Vidulin i Cingula (2016, 51):

1. „Uvod u aktivnost pjevanja,
2. Uvod u pjesmu,
3. Slušanje pjesme u originalnoj izvedbi,
4. Izvedba i interpretacija pjesme,
5. Razgovor o pjesmi,
6. Učenje (obrada) pjesme po sluhu,
7. Utvrđivanje i uvježbavanje melodijsko-ritamske strukture pjesme,
8. Analiza i osvještavanje glazbenih sastavnica,
9. Interpretacija pjesme”.

Odabrane su sljedeće skladbe, odnosno nastavne jedinice:

1. *Život nije siv* (Mia Dimšić) – 4. razred;
2. *Stojin na kantunu* (Neno Belan) – 5. razred;
3. Puhački sastavi (*Paradise – Coldplay*) – 6. razred;
4. *We will rock you* (*Queen*) – 7. razred;
5. Popularna glazba (*Thriller – Michael Jackson*) – 8. razred.

Mia Dimšić je mlada hrvatska kantautorica koja je i medijski vrlo prisutna, stoga je odličan odabir za uključivanje u nastavu glazbe. Neno Belan je predstavnik starije hrvatske *rock*-scene i višestruko je nagrađivani glazbenik. Sastav *Coldplay* odabran je jer i dalje aktivno djeluje te ima kvalitetne aranžmane. *Queen* je pak sastav koji zauzima veoma važno mjesto u *pop*-kulturi, koji je prepoznatljiv na osnovi glazbe, ali i svojega scenskog nastupa. Odabran je i Michael Jackson jer su njegove koreografije i dan-danas impresivne, a glas jedinstven.

Osmišljavanje priprava temelji se na prvotnoj ideji koja je bila poticaj za realizaciju pojedine nastavne jedinice. U primjeru Mije Dimšić prva je misao bila usredotočiti se na tekst skladbe i njegov smisao. Skladba *Stojin na kantunu* odličan je

primjer hrvatske *rock*-glazbe pa je glavni motiv bio upoznavanje *rock*-glazbe. Najveći izazov kod treće pripreme bio je pretvoriti skladbu *Paradise* u nešto više od slušnoga primjera za nastavnu jedinicu *Puhački sastavi*. Sama pomisao na skladbu *We will rock you* potiče zamišljanje sata na kojemu učenici pjevaju usporedno s izvođenjem karakterističnoga ritma, a taj sat mora biti dinamičniji od drugih i omogućavati opušteno razredno ozračje. Prva misao za obradu skladbe *Thriller* bila je upoznavanje učenika s karakterističnim plesom i gledanje impresivnoga videospota.

Prvotne su se ideje dalje razvijale prateći faze metodičke artikulacije nastavnoga sata: 5 minuta za uvodni dio, 35 minuta za središnji dio te 5 minuta za završni dio. Važno je vizualizirati tijek nastave i procijeniti je li količina sadržaja primjerena za školski sat koji traje 45 minuta. Ako nije, treba dobro razmisliti što dodati ili izostaviti da bi tijek nastave imao svoj smisao. Treba promisliti i o uvjetima za nastavu te o opremi kojom raspolažemo. Svaki je školski sat jedinstveno iskustvo, ali priprema bi trebala što bolje predvidjeti tijek nastave u svim slučajevima, oslanjajući se najviše na učiteljevu pripremljenost i fleksibilnost. Kada je priprema gotova, slijedi njezina provedba u praksi. Na primjeru konkretnoga sata trebamo obratiti pažnju na što su učenici jako dobro reagirali te što se moglo napraviti drugačije pa na temelju toga naknadno izmijeniti i prilagoditi pripremu.

3.1 Analiza i obrada skladbe *Život nije siv* (Mia Dimšić)

Život nije siv skladba je s istoimenoga albuma pjevačice i kantautorice Mije Dimšić izdanoga 2017. godine. Dimšić je 2018. godine za taj album osvojila nagradu *Porin* u kategoriji *Porin za album pop/zabavne glazbe*. U udžbeniku *Allegro 4* (Banov i sur., 2021a) ta je skladba predviđena za obradu u 4. razredu osnovne škole.

Mia Dimšić je hrvatska pjevačica i kantautorica rođena 1992. godine. Predstavljala je Hrvatsku na *Pjesmi Eurovizije 2022.* godine u Italiji sa skladbom *Guilty pleasure*. Osvojila je priznanje Hrvatske diskografske udruge za najbolju mladu pjevačicu 2016. godine (Croatia Records, 2020).

Moderato

1. Bo - jiš se da sre - ću ne - ću nać, vje - ruj, za nju ne tre - ba mi vrać;
Znam da ni - sam i - sta ka - o ti, ne - mam vi - še za - što bje - za - ti,
2. Znaš li za - što svijet još ni - je tvoj? Sve - mu tra - žiš o - zna - ku i broj
bla - go me - ni što si ta - ko ljut. To je znak da bi - ram do - bar put jer

5
o - tvo re - ni dlan, ve - dre mi - sli sva - ki dan,
o - blak je moj dom, o - bli - ku - jem ga po svom,
sva - tko ti je loš, a ne po - zna - ješ ga još,
dok ti sme - ta sjaj znam da ne vi - diš mi kraj,

7
do - vest će je, ta - kav je moj plan. 1. I tlom. 1.-2. Sa - mo
do - sa - dno je kre - ta - ti se koš. I taj. 2. Sa - mo
sva - kog svr - sta - vaš u ne - ki ka - mo i - dem za to ne pi - taj.

10
o - vu pje - smu že - lim sa - mo o - vaj ri - tam znam, sa - mo
er - no, sve je bije - lo, a - li ži - vot ni - je siv, sve je

12
1. o - voj lu - doj be - smi - sli - ci pri - pa - dam. Sve je

14
2. do - bro dok si zdrav i dok si živ.

Prilog 1. *Život nije siv* (Banov i sur. 2021a, 52).

Skladba *Život nije siv* sastoji se od kitice sa 16 taktova i refrena od 8 taktova. Kitica se pak sastoji od dviju velikih rečenica od 8 taktova, a refren od dviju malih rečenica. U skladbi su ukupno dvije kitice, dakle, shema skladbe je sljedeća: 1. kitica – refren – 2. kitica – refren.

Harmonija u skladbi temelji se na glavnim stupnjevima: I., IV. i V. stupanj, uz VI. stupanj koji je uobičajen za glazbu u *pop*-žanru. Akord koji se najviše ističe u skladbi nalazi se u refrenu – to je akord III. stupnja s povišenom tercom. Taj je akord u funkciji dominante za VI. stupanj, nakon kojega se nastavlja kadenca po glavnim stupnjevima.

Tekst skladbe sadrži pozitivnu poruku o tome da trebamo biti zahvalni na svemu što imamo, usredotočiti se na sve pozitivno u životu i ne brinuti se o onima koji se ne raduju našim uspjesima.

U udžbeniku se na temelju te skladbe obrađuju pojmovi *popularna glazba* i *kantautor*. Banov i suradnici (2021a) u popularnu glazbu uvrštavaju skladbe jednostavnih i pamtljivih melodija koje najčešće izvode pjevači/-ce uz pratnju benda, a kantautore opisuju kao autore popularne glazbe koji pišu i izvode vlastitu glazbu. U notama su pomoću boja zapisane šifre akorda, čija je svrha da učenici mogu izvoditi skladbu uz pratnju na *boomwhackerima*¹. Obrada ove skladbe ujedno je i prilika da se govori o popularnoj glazbi te o instrumentima u zabavnoj glazbi, ali ona daje i mogućnost da se učenicima naglasi poruka teksta.

¹ Plastične udaraljke ugođene na jedan ton, ovisno o veličini (Oxford Reference, 2023).

Obrada skladbe *Život nije siv* (Mia Dimšić) – 4. razred osnovne škole

Artikulacija nastavne jedinice

Etapa nastavnoga sata	Učitelj	Učenik	Oblici rada	Nastavne metode	Nastavna sredstva i pomagala
Uvodni dio	razgovara s učenicima, zadaje zadatak	sudjeluje u raspravi, izvršava zadatak	frontalni rad, rad u paru	metoda usmenoga izlaganja, metoda razgovora, metoda pisanja	olovka i papir
Središnji dio	razgovara s učenicima, upjevava učenike, svira akordni instrument, pjeva, korigira pjevanje učenika	aktivno sudjeluje na satu, pjeva	frontalni rad	metoda usmenoga izlaganja, metoda razgovora, metoda demonstracije	akordni instrument
Završni dio	razgovara s učenicima	sudjeluje u raspravi	frontalni rad	metoda usmenoga izlaganja, metoda razgovora	---

Razrada nastavnoga sata po etapama

UVODNI DIO

Opis uvodnoga dijela	Pitanja/upute
<p>Sat započinjemo razgovorom o radostima u životu, navodeći učenike na misao da sami stvaramo svoju sreću u životu.</p> <p>Zadajemo učenicima zadatak da na komadić papira zapišu koja im je najdraža osobina njihova kolege iz klupe te da kolegama predaju taj papirić.</p>	<p><i>Što nam je potrebno za sreću? Možemo li biti sretni bez novca? Što je najvažnije u životu? Biste li radije bili sretni ili bogati?</i></p>

SREDIŠNJI DIO

Opis središnjega dijela	Pitanja/upute
<p>Tekst skladbe za učenike nalazi se u udžbeniku. Ako učenici nemaju udžbenik, tekst treba biti zapisan na ploči ili prikazan pomoću projektora.</p> <p>Skladbu izvodimo uz pratnju klavijature, gitare ili kojega drugoga akordnog instrumenta.</p> <p>Prije pjevanja važno je upjevati učenike. Predlažemo sljedeće vježbe za upjevavanje:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Najprije se spusti donja čeljust, uz zatvorena usta. Na jednome se tonu mumlja, zatim se iz te pozicije otvaraju usta i izgovara se samoglasnik <i>a</i> te se nakraju vraća u početni položaj.2. Pjeva se interval velike terce, <i>do – mi – do – mi – do</i>. Koriste se samoglasnici <i>i</i> i <i>a</i>. <p>Učitelj izvodi vježbe pjevajući i usporedno svira pratnju na akordnome instrumentu. Vježbe se izvode kromatski uzlazno i silazno.</p> <p>Nakon upjevavanja učitelj izvodi cijelu skladbu uz pratnju akordnoga instrumenta.</p> <p>Učenici iznose svoje dojmove o skladbi te se, ako je potrebno, pojašnjava tekst.</p>	<p><i>Sviđa li vam se ova skladba? Kakvoga je ugođaja? O čemu je riječ u skladbi?</i></p>

Budući da postoje dva dijela skladbe (kitica i refren), učiti će se jedan po jedan dio. Započinjemo s kiticom.

Učitelj i učenici izmjenjuju se u izvođenju kitice: učitelj pjeva, a učenici na njegov znak ponavljaju. Učitelj pjeva zajedno s učenicima, pjevajući sve tiše kako učenici postaju sigurniji u sadržaj koji pjevaju. Kada je katica uvježbana, obrađuje se refren.

Refren se obrađuje kao i katica – učenici i učitelj izmjenjuju se u izvođenju refrena.

Kad su svladana oba dijela skladbe, na isti se način spajaju u cjelinu. Učenici izvode skladbu uz pratnju učitelja. Ispravljaju se neprecizno izvedeni dijelovi skladbe.

Potom slušamo originalnu izvedbu skladbe (<https://www.youtube.com/watch?v=JhoEzAxUxqA>). Zadatak za slušanje je prepoznavanje instrumenata na kojima se izvodi skladba – vokal, bubnjevi, gitara i bas. Drugi je zadatak opisati kako pjevačica interpretira skladbu.

Budući da je riječ o *pop*-skladbi, važno je istaknuti da se treba pjevati slobodnije, prilagođavajući melodiju i ritam osjećaju, a ipak ostati unutar forme skladbe.

Skladba se ponovno izvodi u cijelosti, s naglaskom na slobodniji izričaj – osminke ćemo produljiti ili skratiti po osjećaju i ukrasiti melodiju gdje nam odgovara.

Potičemo učenike da izvedu skladbu samostalno ili u manjoj grupi, interpretirajući je na svoj način.

Zatim učitelj učenicima u jednome redu dijeli *boomwhackere*; svaki učenik dobiva po jedan *boomwhacker* da bismo u cijelome redu imali tonove c, f, g i a. U skladu s *Prilogom 1.*, učenici prate ton zapisan iznad nota i proizvode ton na prikladnome *boomwhackeru*. Skladba se izvodi uz pratnju *boomwhackera*. Učenici ističu svaku dobu

Koje sve instrumente čujete? Kako pjevačica izvodi skladbu?

Kako biste vi otpjevali ovu skladbu? Tko želi otpjevati skladbu uz moju pratnju?

<p>instrumentom, a ostali pjevaju. Nakon izvedbe izmjenjuju se da bi svi imali priliku koristiti <i>boomwhackere</i>.</p> <p>Nakon što je skladba izvedena, upoznat ćemo učenike s njezinom autoricom Mijom Dimšić. Navest ćemo njezine najpoznatije skladbe (<i>Bezimeni</i>, <i>Kiša</i>, <i>Sva blaga ovog svijeta</i>) za slučaj da su učenici već čuli koju od njih.</p> <p>Potom ćemo poslušati skladbu s kojom je Dimšić predstavljala Hrvatsku na <i>Euroviziji</i> 2022. godine, <i>Guilty pleasure</i> (https://www.youtube.com/watch?v=VdOitl6KekY).</p>	<p><i>Autorica skladbe koju smo pjevali je Mia Dimšić. Znate li tko je ona? Jeste li već čuli neku njezinu skladbu? Volite li plesati na njezine skladbe ili pjevati uz snimku?</i></p> <p><i>S kojom je skladbom Mia Dimšić predstavljala Hrvatsku na Euroviziji? S kojom bi još skladbom mogla nastupati? Biste li je voljeli ponovno vidjeti na Euroviziji?</i></p>
ZAVRŠNI DIO	
Opis završnoga dijela	Pitanja/upute
<p>Nakraju ćemo se nadovezati na sadržaj s početka sata. Povezat ćemo tekst skladbe <i>Život nije siv</i> s razgovorom iz uvodnoga dijela. Važno je spomenuti zahvalnost za sve što imamo u životu i potaknuti učenike da i oni žive život s takvim vrijednostima.</p>	<p><i>Zašto smo na početku sata razgovarali o sreći i o tome kako je možemo postići?</i></p> <p><i>Slažete li se da je „sve dobro dok si zdrav i dok si živ“?</i></p>

3.2 Analiza i obrada skladbe *Stojin na kantunu* (Neno Belan)

Stojin na kantunu skladba je splitskoga rock-sastava *Đavoli* s albuma *Hallo Lulu* 22 iz 1987. godine. Pjevač i gitarist sastava Neno Belan razvio je karijeru koja traje i danas. Godine 1991. napustio je sastav *Đavoli* i nastavio sa solističkom karijerom. Godine 1997. pridružio se riječkomu sastavu *Fiumens* s kojim i danas nastupa (Neno Belan, 2023). Za njegov su opus, za koji je osvojio čak 16 nagrada *Porin*, tipične skladbe ljubavne tematike te vokalno višeglasje i zvuk njegove gitare *Gretsch*².

Skladba *Stojin na kantunu* u udžbeniku *Glazbeni krug 5* (Ambruš-Kiš i sur., 2020) predviđena je za obradu u 5. razredu osnovne škole.

The image shows a page from a music textbook titled "Stojin na kantunu". It features a musical score in 4/4 time with a key signature of one flat (F major/D minor). The score is divided into three systems. The first system is marked "Veselo" and includes a red vertical bar on the left and a blue vertical bar on the right. The lyrics are: "Sto-jin na kan-tu - nu gla - va u ba-lu - nu, a di si ti? di si ti? Ma-". The second system has a blue vertical bar on the right and lyrics: "- la, ma - la, ma - la, li - pa mo - ja ma - la. Je u Ma-". The third system has a blue vertical bar on the right and lyrics: "- la, ma - la, ma - la, li - pa mo - ja ma - la. Je, u, di - ri, di - ri, a, u, di - ri, di - ri." Below the score, there are two columns of lyrics for verses 2 and 3. Verse 2: "2. Ja bez tebe šizim, Toliko te volim, A, di si ti? Mala moja mala,..." Verse 3: "3. A, kad me druga traži, Ja sam u garaži, A, di si ti? Mala moja mala,..." To the right of these lyrics is a red key icon and a legend: "kantun - ugao; balun - lopta; šizim - ludim". At the top right, it says "stihovi: Robert Čaleta" and "glazba: Neno Belan".

Prilog 2. *Stojin na kantunu* (Ambruš-Kiš i sur., 2020, 12).

Skladba *Stojin na kantunu* sastoji se od kitice koja ima 8 taktova (označena je crvenom bojom) i refrena koji ima 8 taktova (označen je plavom bojom). Kitica se pak sastoji od dviju malih rečenica, a refren od male periode. Skladba ima tri kitice, dakle, njezina bi shema bila sljedeća: 1. kitica – refren – 2. kitica – refren – 3. kitica – refren.

Harmonija u skladbi sastoji se isključivo od glavnih stupnjeva: I., IV. i V. stupanj.

Tekst skladbe napisan je na tipičnome dalmatinskome zavičajnom govoru. U udžbeniku *Glazbeni krug 5* (Ambruš-Kiš i sur., 2020, 12) protumačena su značenja

² Američka tvrtka koja proizvodi gitare, a njihove su modele koristili izvođači poput Cheta Atkinsa i Georgea Harrisona (Gretsch, 2023).

riječi *kantun* ('ugao'), *balun* ('lopta') i *šizim* ('ludim'). U istome je udžbeniku obrada skladbe uključena zbog ljubavne tematike njezina teksta, a predviđeno je i slušanje skladbe *All you need is love* sastava *The Beatles*. U udžbeniku se predlaže i dodavanje tjeloglazbe u izvedbu skladbe.

Obrada skladbe *Stojin na kantunu* (Neno Belan) – 5. razred osnovne škole

Artikulacija nastavne jedinice

Etapa nastavnoga sata	Učitelj	Učenik	Oblici rada	Nastavne metode	Nastavna sredstva i pomagala
Uvodni dio	razgovara s učenicima	sudjeluje u raspravi	frontalni rad	metoda razgovora	---
Središnji dio	upravlja računalom, svira akordni instrument, pjeva, nadzire pjevanje učenika, daje upute, razgovara s učenicima	aktivno sudjeluje u nastavi, pjeva, prati upute učitelja	frontalni rad	metoda usmenoga izlaganja, metoda razgovora, metoda demonstracije	računalo, zvučnici, akordni instrument
Završni dio	razgovara s učenicima	sudjeluje u raspravi	frontalni rad	metoda razgovora	---

Razrada nastavnoga sata po etapama

UVODNI DIO

Opis uvodnoga dijela	Pitanja/upute
Započinjemo sat razgovorom o ljubavnim skladbama.	<p><i>Volite li ljubavne skladbe?</i></p> <p><i>Koja vam je najdraža ljubavna skladba? Zašto umjetnici pišu ljubavne skladbe? Kakve mogu biti ljubavne skladbe?</i></p> <p><i>Što mislite, pišu li glazbenici najprije tekst ili glazbu za ljubavne skladbe?</i></p>

SREDIŠNJI DIO

Opis središnjega dijela	Pitanja/upute
<p>Prije obrade skladbe upjevavamo učenike. Za izvedbu nam je potreban akordni instrument.</p> <p>Predlažemo sljedeću vježbu:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Pjevaju se tonovi <i>do – re – mi – re – do</i> koristeći slog <i>nja</i>.2. Pjevaju se tonovi <i>so – fa – mi – re – do</i> koristeći slog <i>mo</i>. <p>Potom obrađujemo skladbu <i>Stojin na kantunu</i> Nene Belana. Učitelj izvodi cijelu skladbu uz pratnju akordnoga instrumenta.</p> <p>Učitelj i učenici razgovaraju o skladbi. Tekst je napisan na dalmatinskome zavičajnom govoru pa ga je važno protumačiti.</p> <p>Zatim se uvježbava skladba. Najprije se izvodi kitica; naizmjenice je izvode učitelj i učenici, a učitelj nastavlja tiše pjevati s učenicima.</p> <p>Kada je kitica uvježbana i pravilno otpjevana, prelazi se na refren. Refren se obrađuje na jednak način.</p>	<p><i>O čemu je riječ u skladbi? Razumijete li tekst? Na kojemu je govoru napisan tekst?</i></p>

Kada je cijela skladba uvježbana u dijelovima, treba ih spojiti. Izvodi se cijela skladba, dodaju se i druga i treća kitica.

Potom slušamo originalnu izvedbu skladbe (<https://www.youtube.com/watch?v=UcyORwP8lg4>). Skrećemo učenicima pažnju na puhačku sekciju koja se pojavljuje u drugome dijelu skladbe.

Nakon obrade skladbe učenike upoznajemo s Nenom Belanom kao predstavnikom hrvatske *rock-scene*. Navodimo da je iz Splita, da je vodio sastav *Đavoli* i kasnije razvio solističku karijeru, pridruživši se potom sastavu *Fiumens* s kojim i danas nastupa.

Zatim slušamo skladbu *Rijeka snova* (Neno Belan i *Fiumens*) (<https://www.youtube.com/watch?v=qF8CgqrkoC0>). Zadatak za slušanje je prepoznavanje instrumenata na kojima se izvodi skladba.

Nakon slušanja komentiramo ideju skladbu.

Potom slušamo skladbu *Sve još miriše na nju* sastava *Parni valjak* (<https://www.youtube.com/watch?v=vSI5S49I0O0>). Skladba se od prethodne razlikuje tonom i ugođajem.

Parni valjak je zagrebački *rock*-sastav koji je predvodio poznati pjevač Aki Rahimovski. Poznati su po uspješnicama poput *Ugasi me*, *Uhvati ritam* i *Sve još miriše na nju*.

Koje instrumente prepoznajete u skladbi? Koji se instrument ističe u drugoj polovici skladbe?

Je li ova skladba brža ili sporija od skladbe Stojin na kantunu? O čemu je riječ u skladbi? Kako je pjevač izveo tekst? Zna li kako se zove taj pjevač?

ZAVRŠNI DIO

Opis završnoga dijela	Pitanja/upute
<p>Razgovaramo s učenicima o drugim hrvatskim rock-glazbenicima za koje možda znaju.</p> <p>Slijedi usporedba dviju skladbi – učenici uspoređuju kako autori dviju skladbi pristupaju ljubavnoj tematici.</p>	<p><i>Slušate li rock-glazbu? Zna li za još kojega hrvatskog rock-glazbenika ili pak sastav? Kakva je hrvatska rock-glazba? Biste li voljeli bolje upoznati hrvatsku rock-scenu? Danas smo jednu skladbu slušali, a drugu pjevali i slušali. Koja vam se više svidjela? Zašto?</i></p> <p><i>Kakvoga je ugođaja prva skladba? A druga? Kako bi još mogla zvučati ljubavna skladba? Kako bismo sve mogli iskazati ljubav?</i></p>

3.3 Analiza i obrada skladbe *Paradise* (Coldplay)

Paradise je skladba britanskoga sastava *Coldplay* objavljena 2011. godine. Skladba je bila nominirana za nagradu *Grammy*, a osvojila je nagradu *MTV video music award* u kategoriji *Best rock video*. Na top-ljestvicama nalazila se među prvih pet mjesta u 16 država, a u Engleskoj je čak bila na prvome mjestu. Brian Eno, britanski skladatelj ambijentalne glazbe, u skladbi je izveo dionice sintesajzera. Skladba je bila himna Paraolimpijskih igara održanih 2012. godine u Londonu.

Coldplay je britanski *rock*-sastav osnovan 1998. godine u Londonu. Za njihov su zvuk karakteristični klavirski naglasci i „široki zamasi akustične gitare” (Gall, 2005a). Tijekom vremena eksperimentirali su s različitim žanrovima u svojoj glazbi: od ambijentalne glazbe, preko elektronske glazbe, *popa*, *R&B*-ja i *rocka*. Prodali su preko 100 milijuna albuma, zbog čega su na popisu najprodavanijih izvođača svih vremena (Coldplay Timeline, 2023; Wallenfeldt, 2023).

Skladba je u udžbeniku *Allegro 6* (Banov i sur., 2020b) predviđena za obradu u okviru nastavne jedinice *Puhački sastavi*.

Puhački sastavi – 6. razred osnovne škole

Artikulacija nastavne jedinice

Etapa nastavnoga sata	Učitelj	Učenik	Oblici rada	Nastavne metode	Nastavna sredstva i pomagala
Uvodni dio	upravlja prezentacijom, razgovara s učenicima	odgovara na pitanja, prati bilješke	frontalni rad	metoda razgovora, metoda usmenoga izlaganja	računalo, projektor
Središnji dio	upravlja video- i audioprimjerima, razgovara s učenicima, predstavlja sastave, zadaje zadatke, navodi učenike na točne odgovore	aktivno sudjeluje u nastavi, izvršava zadatke, sluša primjere	frontalni rad	metoda usmenoga izlaganja, metoda razgovora, metoda demonstracije	računalo, projektor, zvučnici
Završni dio	upravlja videoprimjerom, razgovara s učenicima	odgovara na pitanja, sluša primjer	frontalni rad	metoda usmenoga izlaganja, metoda razgovora	računalo, projektor, zvučnici

Razrada nastavnoga sata po etapama

UVODNI DIO

Opis uvodnoga dijela	Pitanja/upute
<p>Sat započinjemo ponavljanjem o limenim puhačkim instrumentima. Prikazujemo fotografiju svakoga instrumenta popraćenu audioisječkom zvuka instrumenta i potičemo učenike da se prisjete svih instrumenata:</p> <ul style="list-style-type: none">– truba,– trombon,– horna,– tuba.	<p><i>Kako se zove ravni, kratki limeni instrument? U kojemu ga žanru često možemo čuti? (Jazz.)</i></p> <p><i>Kako se zove instrument s dugim povlačkom?</i></p> <p><i>Kako zovemo instrument koji oblikom podsjeća na puževu kućicu?</i></p> <p><i>Kako zovemo najveći limeni puhački instrument?</i></p> <p><i>Kako dobivamo ton na tim instrumentima? Kakvoga su zvuka općenito?</i></p>

SREDIŠNJI DIO

Opis središnjega dijela	Pitanja/upute
<p>Obradit ćemo puhačke sastave slušajući klasičnu, jazz- i pop-glazbu.</p> <p>Najprije upoznajemo puhački kvintet koji se sastoji od flaute, oboe, klarineta, fagota i horne.</p> <p>Slušamo skladbu <i>The Entertainer</i> (Scott Joplin) aranžiranu za puhački kvintet (https://www.youtube.com/watch?v=IVmPuvUFYDI). Potičemo učenike da sami prebroje koliko ima svirača i prepoznaju koje instrumente oni sviraju.</p>	<p><i>Koja je vrsta instrumenata na snimci? (Puhački.) Prebrojite izvođače i prepoznajte instrumente na snimci!</i></p>

Potom slušamo izvedbu skladbe *The Pink Panther* (Henry Mancini) limenoga puhačkoga kvinteta koji se sastoji od dviju truba, trombona, horne i tube (<https://www.youtube.com/watch?v=wvgDyiKWNpY>).

Svi su instrumenti koje ćemo sada slušati oni koje smo ponovili na početku sata.

Posljednja je skladba tema iz serijala igranih filmova i animirane serije *Pink Panther*. Ti su filmovi kriminalistički s komičnim elementima.

Zatim slušamo aranžman skladbe *Paradise* (Coldplay) za limeni puhački sastav (https://www.youtube.com/watch?v=c_jL2P-mMws).

Ta je skladba priređena za malo veći limeni puhački sastav ili *brass*-sastav. On se sastoji od četiriju truba, četiriju trombona te horne i tube.

Riječ je o obradi za puhački sastav. Originalna je skladba iz 2011. godine. Poslušat ćemo snimku te originalne skladbe (<https://www.youtube.com/watch?v=V50Pfad6oi0>).

Prevodimo tekst skladbe da bismo znali o čemu je riječ.

Potom ćemo pogledati videospot skladbe (https://www.youtube.com/watch?v=1G4isv_Fylg). Radnja videospota prikazuje čovjeka u kostimu slona koji bježi iz grada i odlazi u prirodu gdje sreće druge ljude u kostimima slona.

Koliko je izvođača u skladbi? (Pet: dvije trube, trombon, horna, tuba).

Koliko je instrumenata u ovome sastavu? Koji su sve instrumenti u sastavu? Je li vam poznata ova melodija?

Usporedite instrumente u originalnoj verziji i aranžmanu. Koji je instrument svirao dionicu pjevača?

O čemu je riječ u videospotu? Zašto je osoba u kostimu slona? Što radi? Kuda ide? Zašto odlazi?

Zatim drugi put gledamo videospot, periodično zaustavljajući videozapis da bismo učenike upozorili na detalje.

Kroz razgovor s učenicima dolazimo do zaključka što se želi poručiti videozapisom. U spotu „slon” ne pripada gradskoj sredini i sanja o prirodi. Bježi iz grada da bi našao ono što je uistinu za njega, odnosno svoj „raj”, a ondje susreće još ljudi poput sebe. Ideja je spota da trebamo imati hrabrosti tražiti svoj put u životu i ići za onime što sanjamo, čak i ako je to teži put. Jednom kada dođemo na put koji je pravi za nas ujedno će i nama samima sredina biti prihvatljiva.

Još jednom slušamo skladbu u cijelosti.

Potom slušamo skladbu *Fanfare for the common man* (Aaron Copland)
(<https://www.youtube.com/watch?v=ZdqjcMmjeaA>).

Tu je skladbu napisao američki skladatelj Aaron Copland 1942. godine. Ona se tradicionalno izvodi u New Yorku na Times Squareu prilikom dočeka Nove godine.

Zatim slušamo skladbu *Caravan* (Duke Ellington)
(<https://www.youtube.com/watch?v=hpuINcOORoY>).
Prateći snimku, pokazujemo učenicima gornju sekciju trubača, srednju sekciju trombona i donju sekciju saksofona.

Nakon toga upoznajemo *big band*, pretežno puhački sastav koji izvodi *jazz*-glazbu.

Veliki *jazz*-sastav zovemo *big band*. *Big band* je podijeljen u sekcije prema instrumentima. Sekcija s trubama naziva se trubačka sekcija, ona s trombonima je trombonistička sekcija, a ona sa saksofonima saksofonistička sekcija. Postoji i sekcija u kojoj su bubnjevi, bas, klavir i gitara, a ona se zove ritamska sekcija.

Koje sve instrumente prepoznajete u ovoj izvedbi?

Koje ste sve instrumente vidjeli? Koji su instrumenti prisutni osim puhačkih?

ZAVRŠNI DIO

Opis završnoga dijela	Pitanja/upute
<p>Uspoređujemo dojmove o instrumentima. Organizirat ćemo glasovanje pa utvrditi koji je instrument najpopularniji u razredu.</p> <p>Učenici dobivaju zadatak da do sljedećega sata pronađu jednu skladbu ili aranžman sa svojim najdražim puhačkim instrumentom.</p>	<p><i>Koji vam se puhački instrument najviše svidio? Zašto?</i></p>

3.4 Analiza i obrada skladbe *We will rock you* (Queen)

We will rock you jedna je od najpoznatijih *rock*-skladbi svih vremena. Skladba je uvrštena u *Grammy Hall of fame*, izvodi se na mnogobrojnim sportskim događajima i mnogi su je izvođači obradili (najpoznatiji je primjer obrada iz 2004. godine u izvedbi Britney Spears, Beyoncé i Pink). Osnovni ritam skladbe (udarac – udarac – pljesak) u svojim su skladbama iskoristili, između ostalih, Ice Cube (*When will they shoot*, 1992.), Eminem (*Till I collapse*, 2002.) i Lady Gaga (*You and I*, 2011.). Axl Rose, U2, Robbie Williams i Jessie J samo su neki od izvođača koji su skladbu u cijelosti izveli na svojim koncertima, vrlo vjerojatno zato da bi u svoj nastup unijeli neočekivan sadržaj i da bi potaknuli i publiku da sudjeluje u njezinu izvođenju (Freddie Mercury, 2023; *History – Biography*, 2023). U televizijskim serijama kao što su *Teorija velikog praska* i *The Muppets* skladba je obrađena na humorističan način. U inačicu iz serije *The Muppets* uključeni su različiti likovi iz te serije koji osebujnim glasovima naizmjenice pjevaju stihove iz skladbe i obraćaju se liku Nickyju, a jedan od Muppeta ujedno izvodi i solističku dionicu na gitari (ThistlewatNation, 2010). U seriji *Teorija velikog praska* glavni likovi započinju izvoditi ritam skladbe prilikom zamjene probušene gume, a Sheldon, glavni lik poznat po nekonvencionalnome ponašanju, u falsetu otpjeva kiticu skladbe (*Series – Clips*, 2016). Zbog svega navedenoga skladbu možemo smatrati važnim dijelom *pop*-kulture, pa čak i opće kulture.

Skladba je u udžbeniku *Allegro 7* (Banov i sur., 2020a) predviđena za obradu u 7. razredu osnovne škole, a predložena je i kao slušni primjer u potpoglavlju *Rock glazba* u udžbeniku *Glazba 4* (Juretić i sur., 2021) te u udžbeniku *Glazbeni kontakti 1* (Ambruš-Kiš i sur., 2019).

Moderato

1. Bud - dy you're a boy make a big noise play - in' in the
 2. Bud - dy you're a young man, hard man shout - in' in the
 3. Bud - dy you're an old man, poor man plead - in' with your

street gon - na be a big man some day you got
 street gon - na take on the world some day you got
 eyes gon - na make you some peace some day you got

mud on yo' face you big dis-grace kick-in' your can all o-ver the place sing-in'
 mud on yo' face you big dis-grace way-in' your banner all o-ver the place sing-in'
 mud on your face you big dis-grace. Some-bo - dy better put you back in - to your place sing-in'

we will, we will rock you,

Prilog 3. *We will rock you* (Banov i sur., 2020a, 12).

Skladba *We will rock you* sastoji se od triju kitica (A) od 8 taktova te refrena (B) od 8 taktova. Svaka se kitica sastoji od velike rečenice, a refren od male rečenice koja se ponavlja. Forma skladbe je sljedeća: 1. kitica – refren – 2. kitica – refren – 3. kitica – refren.

U kompoziciji nema harmonijskih instrumenata, osim solističke dionice na gitari pred kraj skladbe koja je u G-duru. Možemo primijetiti da nema harmonijskih funkcija, jedino se ističe ton a kao težište, što upućuje na dorsku ljestvicu.

Skladba je karakteristična po tome što se izvodi glasom i pratnjom koristeći *body percussion*, odnosno udarce nogom u pod i pljeskanje. U notama zapisanima u udžbeniku predviđena je mogućnost da se određene tonove upotpuni korištenjem *boomwhackera*. Prednost je takve skladbe što se može izvoditi bez pratnje ikakvih instrumenata i jedna je od rijetkih skladbi koja u originalnoj izvedbi uključuje *body percussion*.

U udžbeniku se na temelju te skladbe ne obrađuje konkretan pojam, ali ukratko se predstavlja sastav *Queen*; dakle, ideja je obrade skladbe da učenici upamte taj nastavni sat i da spoznaju ulogu tjeloglazbe.

Obrada skladbe *We will rock you* (Queen) – 7. razred osnovne škole

Artikulacija nastavne jedinice

Etapa nastavnoga sata	Učitelj	Učenik	Oblici rada	Nastavne metode	Nastavna sredstva i pomagala
Uvodni dio	upravlja računalom, razgovara s učenicima	odgovara na pitanja, izvodi ritam	frontalni rad	metoda razgovora	računalo, projektor
Središnji dio	izvodi skladbu, pomaže učenicima pri izvođenju skladbe, prati vokalnu tehniku učenika	izvodi ritam, pjeva skladbu	frontalni rad, rad u grupi	metoda demonstracije, metoda razgovora	<i>boom-whackers</i>
Završni dio	upravlja računalom, razgovara s učenicima	odgovara na pitanja	frontalni rad	metoda razgovora	---

Razrada nastavnoga sata po etapama

UVODNI DIO

Opis uvodnoga dijela	Pitanja/upute
<p>Započinjemo gledanjem videosnimke izvedbe skladbe <i>We will rock you</i> s <i>Live Aida</i> 1985. godine (https://www.youtube.com/watch?v=XvKklttJLcc).</p> <p>Videosnimka je dobar način da se učenici od početka zainteresiraju gledajući aktivni performans Freddieja Mercuryja i slušajući aktivno sudjelovanje publike u izvođenju skladbe.</p> <p>Nakon slušanja postavljamo pitanja. Cilj je pitanja da učenici spoznaju ulogu tjeloglazbe i publike, odnosno slušatelja u izvođenju skladbe.</p> <p>Zamolimo jednoga učenika da sam izvede ritam iz skladbe te potičemo i druge učenike da na različite načine izvedu isti ritam – pljeskanjem o koljena, lupanjem cipelom u pod, pljeskanjem, pucketanjem prstiju itd.</p>	<p><i>Kako se zove sastav koji smo slušali? Jeste li već čuli ovu skladbu? Koji je to žanr? Po čemu je posebna ova skladba?</i></p> <p><i>Tko želi izvesti ritam iz skladbe? Kako bismo još mogli izvesti taj ritam?</i></p>

SREDIŠNJI DIO

Opis središnjega dijela	Pitanja/upute
<p>Ako učenici imaju udžbenike, zamolimo ih da otvore 12. stranicu, a ako ih nemaju, unaprijed ćemo na ploči zapisati tekst skladbe. Važno je postići ugodnu i opuštenu atmosferu u učionici da bi se učenici oslobodili u pokretima i pjevali sa strašću.</p> <p>Prije pjevanja važno je upjevati učenike:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Pjeva se <i>do – re – mi – re – do</i> koristeći samoglasnik <i>o</i>.2. Pjeva se interval čiste kvinte <i>do – so – do</i> koristeći samoglasnike <i>u – a – u</i>.	

Za početak je dobro s cijelim razredom uvježbati sinkronizirano izvođenje ritma tjeloglazbe.

Zatim ćemo otpjevati skladbu uz učenike kao pratnju. Važno je da se skladba ne izvodi sjedeći, ali trebamo imati na umu da koristimo umjerene pokrete.

Ja ću otpjevati skladbu, a vi držite metar i tempo.

Učenici komentiraju skladbu i izvedbu učitelja: kakav je ugođaj skladbe i kako je učitelj izveo skladbu.

Budući da je tekst na engleskome jeziku i relativno se brzo izgovara, najprije ćemo s učenicima pročitati cijeli tekst, potom definirati izgovor te, ako je potrebno, objasniti tekst.

Učitelj zatim pjeva uz izvođenje ritma, a učenici za početak samo pjevaju. Učenici ponavljaju za učiteljem. Kada učenici pjevaju, učitelj izvodi ritam. Najprije ćemo uvježbati refren, a zatim kiticu po kiticu. Nakraju spajamo kitice i refren.

Važno je slušati izvedbu učenika i korigirati pjevanje vodeći, kao i uvijek, računa o vokalnoj tehnici – učenici moraju pjevati bez grča i uspravno se držati, a ostalo ovisi o individualnim mogućnostima pojedinca.

Slijedi izvedba cijele skladbe uz ritam; učenici pjevaju i izvode ritam.

Potom slušamo originalnu snimku skladbe u cijelosti (<https://www.youtube.com/watch?v=-tJYN-eG1zk>).

Još jednom izvodimo cijelu skladbu imitirajući Freddieja Mercuryja, odnosno pjevajući slobodnije.

Nakon izvođenja skladbe uputit ćemo učenike na to da je u ono vrijeme *rock*-glazba bila mnogo popularnija nego što je danas. Žanr je bio jako popularan i sastavi su uporno tražili načine za uvođenje inovacija koje bi ih istaknule, poput kompleksnijih aranžmana ili virtuoznosti

Sviđa li vam se skladba? Kako biste opisali moju izvedbu?

Pratite izvedbu pjevača Freddieja Mercuryja. Kako biste opisali njegovo pjevanje i nastup?

na instrumentima. *Rock*-glazba je popraćena i posebnim imidžem koji je također privlačio publiku.

Rock-supkultura definirala je ondašnju generaciju mladih. Spomenut ćemo i film *Bohemian Rhapsody* (2018.) koji dočarava karijeru sastava *Queen* uz rekreirane snimke nastupa i prikaz odnosa među članovima sastava.

Budući da je *We will rock you* vrlo poznata *rock*-skladba i da je *Queen* jedan od sastava koji je definirao *rock*-glazbu sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga stoljeća, u ovome trenutku skladbu možemo povezati i s obradom vrsta glazbe, konkretno, *rock*-glazbe. *Rock*-glazba je karakteristična po energičnoj izvedbi vokala, snažnome udarcu bubnja i distorziranome zvuku gitare. *Rock*-sastav najčešće se sastoji od električne gitare, bas--gitare, bubnja i vokala.

Predložimo učenicima da kod kuće poslušaju slične sastave, kao što su *Led Zeppelin*, *Van Halen*, *Guns 'n' Roses* itd.

Nakon obrade skladbe *We will rock you* detaljnije ćemo pomoću jednoga aranžmana predstaviti tjeloglazbu (*body percussion*). Slušamo skladbu *Can't stop the feeling* (Justin Timberlake) uz aranžman za *body percussion* dostupan na internetu (<https://www.youtube.com/watch?v=92gf8dAlhUw>).

Najprije ćemo poslušati skladbu i objasniti kako se izvode pokreti tjeloglazbe, a potom drugi put slušati i izvesti tjeloglazbu zajedno s učenicima.

Učenicima treba predstaviti tjeloglazbu kao nešto što mogu prakticirati i kod kuće uz svoje omiljene skladbe.

Sviđa li vam se izvođenje tjeloglazbe uz skladbu? Jeste li već koristili tjeloglazbu?

ZAVRŠNI DIO

Opis završnoga dijela	Pitanja/upute
<p>Dajemo učenicima ideju za stvaranje vlastitoga aranžmana za <i>body percussion</i> uz njihovu najdražu skladbu: mogu nogom udarati o pod, pljeskati, pucketati prstima, pljeskati po koljenima, izmjenjivati lijevu i desnu ruku... Ideja je potaknuti njihovu maštu i kreativnost.</p> <p>Zadajemo učenicima zadatak da do sljedećega sata probaju izvesti neki oblik <i>body percussiona</i> uz omiljenu skladbu te da podijele dojmove s ostatkom razreda na sljedećemu satu.</p>	<p><i>Kako sve možete napraviti vlastiti aranžman za body percussion? Koje biste elemente koristili? Pada li vam na pamet neki novi element za tjeloglazbu?</i></p>

3.5 Analiza i obrada skladbe *Thriller* (Michael Jackson)

Thriller je jedna od velikih uspješnica Michaela Jacksona, poznatoga i kao Kralj *popa*. Istoimeni album, izdan 1982. godine, osvojio je čak 8 nagrada *Grammy* (Gall, 2005b). Glumac Vincent Price posudio je glas u recitativnome dijelu na kraju skladbe. Dodatni publicitet skladbi donio je videospot u kojemu Jackson pleše u kostimu mrtvaca. MTV je taj spot proglasio najboljim videospotom svih vremena.

Michael Jackson i inače je poznat po svojim plesnim koreografijama, poput slavnoga *moonwalka*, imitiranja bestežinskoga stanja pri plesanju. Uz energične plesove, Jacksona je proslavio i njegov glas. Izvedbe je ukrašavao mnogobrojnim usklikima i izražajnim sredstvima poput falseta i ukrašavanja tonova (Biography, 2023; History, 2023; Michael Jackson, 2023).

U udžbeniku *Allegro 8* (Banov i sur., 2021b) slušanje skladbe *Thriller* predviđeno je u okviru nastavne jedinice *Popularna glazba*, gdje se slušaju još i skladbe sastava *Haustor* i *Nirvana* te drugih izvođača.

Popularna glazba – obrada skladbe *Thriller* (Michael Jackson) – 8. razred osnovne škole

Artikulacija nastavne jedinice

Etapa nastavnoga sata	Učitelj	Učenik	Oblici rada	Nastavne metode	Nastavna sredstva i pomagala
Uvodni dio	razgovara s učenicima	sudjeluje u raspravi	frontalni rad	metoda razgovora	---
Središnji dio	razgovara s učenicima, upravlja računalom, zadaje zadatke i daje upute	aktivno sudjeluje u nastavi, izvršava zadatke	frontalni rad	metoda usmenoga izlaganja, metoda razgovora, metoda demonstracije	računalo, zvučnici, projektor
Završni dio	razgovara s učenicima, zadaje zadatak	sudjeluje u raspravi	frontalni rad	metoda razgovora	---

Razrada nastavnoga sata po etapama

UVODNI DIO

Opis uvodnoga dijela	Pitanja/upute
<p>Sat započinjemo razgovorom o filmovima. Potaknemo kratku razmjenu iskustava o filmu.</p>	<p><i>Kakve filmove najviše volite? Novije ili starije? Akcijske? Drame?</i></p> <p><i>Volite li napete filmove?</i></p> <p><i>Koji vam je najdraži film? Ostali, jeste li gledali taj film? Kakav vam je?</i></p> <p><i>Koji biste film preporučili da pogledamo? Zašto?</i></p> <p><i>Volite li ići u kino? Što vam je najdraže u vezi s odlaskom u kino? Koji ste film nedavno pogledali u kinu?</i></p>

SREDIŠNJI DIO

Opis središnjega dijela	Pitanja/upute
<p>Gledamo videospot za skladbu Michaela Jacksona <i>Thriller</i>, skraćenu verziju od 3 i pol minute (https://www.youtube.com/watch?v=4V90AmXnguw).</p> <p>Za prvo slušanje zadat ćemo učenicima zadatak da istaknu što je, po njihovu mišljenju, najvažniji element u videospotu.</p> <p>Nakon prvoga slušanja raspravljamo o njihovim zapažanjima.</p> <p>Ističemo da svaki od tih elemenata (video, ples, glazba, pjevanje) ima svoju ulogu i da je upravo zbog sinkronizacije svih elemenata ta skladba postala dio <i>pop</i>-kulture.</p>	<p><i>Pogledat ćemo jedan poznati videospot. Gledajte i slušajte pa zapišite koji je najvažniji dio skladbe – video, ples, glazba ili pjevanje.</i></p> <p><i>Što ste zapisali? Koji je najvažniji dio skladbe? Zašto? Ostali, što ste zapisali?</i></p>

Sve započinje s glazbom. Video obogaćuje glazbu, a ples dodatno obogaćuje sam video. Jackson je bio izuzetan zabavljač čije izvedbe i dan-danas, 14 godina nakon njegove smrti, impresioniraju publiku. Da uklonimo bilo koji od tih elemenata, skladba ne bi bila toliko uspješna i ne bi se slušala i gledala i danas, čak 40 godina nakon što je prvotno objavljena.

Ponovno gledamo i slušamo izvedbu, ali samo dio gdje Jackson pjeva nakon plesa. Ovaj put skrenut ćemo pažnju na njegovo pjevanje.

Pitamo učenike o njihovu osobnom dojmu o glazbi Michaela Jacksona i općenito o *disco*-žanru.

Zatim gledamo izvedbu skladbe *Thriller* Chrisa Browna s dodjele nagrada *World Music Awards* 2006. godine (<https://www.youtube.com/watch?v=dPfA-ZOFZqU>).

Američki je pjevač Chris Brown 2006. godine izveo skladbu *Thriller* na dodjeli nagrada *World Music Awards*. Usporedite njegovu izvedbu i originalnu izvedbu Michaela Jacksona.

Potom slušamo skladbu *I want you back* sastava *The Jackson 5* (<https://www.youtube.com/watch?v=y2bVIBwpCTA>). Pomoću toga primjera pokazujemo kakav je zabavljač Jackson bio već kao dijete.

Nakon toga predstavljamo Michaela Jacksona kroz kratku priču o njegovu životu (iz autobiografije *Moonwalk*, 1988.).

Poslušajte kako Michael Jackson pjeva. Pratite kako ukrašava melodiju i „ubacuje” usklrike.

Kako biste opisali ovu skladbu? Biste li slušali još takve glazbe?

Po čemu se verzija Chrisa Browna razlikuje od originalne verzije Michaela Jacksona?

Slušat ćemo skladbu u kojoj je Jackson pjevao kada je bio mlađi od vas. Pratite njegove pokrete i pjevanje.

Michael Jackson započeo je karijeru u sastavu *The Jackson 5* u kojemu je nastupao sa svojom braćom. Njihov je otac bio jako zahtjevan i često je bio grub prema sinovima. Michael se jako isticao među svojom braćom i s vremenom je uspio razviti solističku karijeru. U osamdesetim godinama 20. stoljeća bio je jedan od najpoznatijih izvođača toga vremena. Otpjevao je uspješnice kao što su *Billie Jean*, *Bad*, *Smooth Criminal* i *Thriller*. Cijeli je život posvetio glazbi i plesu, zbog čega je njegov privatni život patio. Život mu je bio prepun skandala, novinari su pratili svaki njegov korak, imao je problema s ovisnostima i rizičnim ponašanjem. Za njim je ostalo veliko bogatstvo glazbe, ali, nažalost, pod cijenu njegova života.

Gledamo snimku Jacksonove izvedbe skladbe *Billie Jean* (<https://www.youtube.com/watch?v=kM5ywtlmaSs>). Pritom učenicima skrećemo pažnju na Jacksonove pokrete pri izvedbi skladbe, posebno na tzv. *moonwalk*.

ZAVRŠNI DIO

Opis završnoga dijela

Pitanja/upute

Jacksonova glazba dio je poznatih TV serija i filmova kao što su *Stranger Things* i *Povratak u budućnost 2*. Budući da je Jacksonova glazba bila vrlo popularna u osamdesetim godinama 20. stoljeća, filmski redatelji često koriste glazbu poput njegove da bi dočarali atmosferu toga vremena u filmovima.

Učenicima pokazujemo videoisječak iz filma *Povratak u budućnost 2*, konkretno, scenu u kojoj se vidi futuristička gostionica u kojoj sam Michael Jackson „recitira” ponudu, a njegova skladba *Beat it* svira u pozadini (<https://www.youtube.com/watch?v=Cy3wWQDCRMc>).

Na kraju sata učenicima zadajemo zadatak da do sljedećega sata na internetu pronađu neki videozapis u kojemu se nalazi neki od plesova Michaela Jacksona.

Jeste li u nekome filmu čuli glazbu Michaela Jacksona?

4. Zaključak

Priprema za školski sat vrlo je zahtjevan proces koji traži mnogo promišljanja o različitim aspektima nastave. Učitelj mora biti i pedagog, i glazbenik, i psiholog te, prije svega, kvalitetan čovjek. Sve te vještine valja utkati u svaki školski sat koji pripremamo. Priprava treba biti dobro osmišljena i dobro uvježbana da bismo se mogli prilagoditi konkretnomu školskom satu koji izvodimo. Upravo se zato svih pet priprava predstavljenih u ovome radu oslanja na komunikaciju s učenicima. Ideja je korištenja analiziranih skladbi na nastavi i poticanja učenika na razne slušne i praktične aktivnosti navesti njih same da pronađu svoje interese i svoje „ja“. Pitanja koja se oslanjaju na emocije i vlastita iskustva metode su kojima se postiže aktivno sudjelovanje na satu.

Nastavna jedinica koja je u udžbenicima popraćena notnim zapisom može se obogatiti raznim glazbenim aktivnostima, poput tjeloglazbe ili pratnje na udaraljkama. Učenici neće čitati note, nego će učiti skladbe po sluhu. Zapisani tekst u udžbeniku može im pomoći, ali i ritamske vrijednosti nota mogu dati okvirnu predodžbu trajanja nota. Slušne aktivnosti treba proširiti slušanjem pomoću videozapisa, raspravom ili praktičnom izvedbom, imajući na umu da učenike zapis koji se sluša treba zainteresirati.

Sve ideje predstavljene u pripravama služe kao poticaj učiteljima za uključivanje nastavnih jedinica posvećenih popularnoj glazbi u plan nastave jer se pomoću popularne glazbe mogu provoditi razne glazbene aktivnosti. Priprave su zamišljene kao temelj uz pomoć kojega će učitelj razvijati vještinu izrade priprava za obradu popularne glazbe, iako se nastavne jedinice mogu obrađivati i izravno prema ponuđenim pripravama.

5. Sažetak

U ovome se završnom radu predstavlja mogućnost obrade popularne glazbe u nastavi Glazbene kulture. Donosi se pet priprava usmjerenih na hrvatsku i inozemnu popularnu glazbu. Svaka priprava predstavlja jedan od mnogobrojnih načina pristupanja obradi nastavne jedinice. U pristupu *od poznatoga k nepoznatomu* prije svega je važno procijeniti vrijednost skladbe koja se obrađuje i izdvojiti njezina obilježja koja bismo mogli iskoristiti za nastavu. Bitno je pronaći motiv koji će učenicima biti poznat i s kojim se oni mogu povezati. Sljedeći je korak uokviriti skladbu u etape nastavnoga sata te u trajanje školskoga sata od 45 minuta. Glavni je cilj predstavljenih priprava predočiti učiteljima Glazbene kulture ideje i prijedloge za kvalitetnu i aktivnu nastavu. U pripravama su ponuđena mnogobrojna rješenja, a svaki će učitelj nastavu prilagoditi svojim uvjetima i mogućnostima.

Ključne riječi: metodika nastave glazbene kulture, obrada skladbe, pjevanje, popularna glazba, slušanje glazbe.

6. Summary

The aim of this paper is to introduce the possibility of popular music analysis as part of the elementary school music curriculum. Five methodologies are presented, focused on Croatian and foreign popular music. Each methodology represents one of many possible ways of approaching this particular curriculum module. In the *from known to unknown* approach, we first have to evaluate the educational merit of the composition which would be analysed and determine the features which could be used for music class. For this we have to find the motif which the student will find familiar and relatable. The next step is to frame the composition in practical steps within a 45-minute music class. The main goal of these methodologies is to present music teachers with ideas and suggestions for effective and engaging music classes, offering numerous solutions, while every individual teacher will be able to adapt their classes according to their means and possibilities.

Keywords: music class methodology, composition analysis, singing, popular music, music listening

Literatura

- Ambruš-Kiš, R., Matoš, N., Seletković, T., Stojaković, S. i Šimunović, Z. (2020). *Glazbeni krug 5: udžbenik glazbene kulture za peti razred osnovne škole*. Profil Klett.
- Baker, S., Strong, C., Istvandy, L. i Cantillon, Z. (2018). *The Routledge Companion to Popular Music History and Heritage*. 1. izd. Routledge.
- Banov, N., Brđanović, D., Frančišković, S., Ivančić, S., Kirchmayer Bilić, E., Martinović, A., Novosel, D. i Pehar, T. (2020a). *Allegro 7 – udžbenik glazbene kulture u sedmom razredu osnovne škole*. Školska knjiga.
- Banov, N., Brđanović, D., Frančišković, S., Ivančić, S., Kirchmayer Bilić, E., Martinović, A., Novosel, D. i Pehar, T. (2020b). *Allegro 6 – udžbenik glazbene kulture u šestom razredu osnovne škole*. Školska knjiga.
- Banov, N., Brđanović, D., Frančišković, S., Ivančić, S., Kirchmayer Bilić, E., Martinović, A., Novosel, D. i Pehar, T. (2021a). *Allegro 4 – udžbenik glazbene kulture u četvrtom razredu osnovne škole*. Školska knjiga.
- Banov, N., Brđanović, D., Frančišković, S., Ivančić, S., Kirchmayer Bilić, E., Martinović, A., Novosel, D. i Pehar, T. (2021b). *Allegro 8 – udžbenik glazbene kulture u osmom razredu osnovne škole*. Školska knjiga.
- Collins, M. (2020). „I say high, you say low”: The Beatles and cultural hierarchies in 1960s and 1970s Britain. *Popular Music*, 39(3-4), 401–419. <https://doi.org/10.1017/S0261143020000458>.
- Gall, Z. (2005a). *Velika svjetska rock enciklopedija: knjiga I. (A – F)*. Slobodna Dalmacija.
- Gall, Z. (2005b). *Velika svjetska rock enciklopedija: knjiga II. (G – P)*. Slobodna Dalmacija.
- Gall, Z. (2005c). *Velika svjetska rock enciklopedija: knjiga III. (Q – Z)*. Slobodna Dalmacija.
- Mulder, M. i Hitters, E. (2021). Visiting pop concerts and festivals: measuring the value of an integrated live music motivation scale. *Cultural trends*, 30(4), 355–375. <https://doi.org/10.1080/09548963.2021.1916738>.

- Onwuegbuna, I. E. (2009). Pop Music Analysis in the 21 st Century: An Adaptation of the Pressey-Skinner Programmed-Learning Theory. *Awka Journal of Research in Music and the Arts*, 6, 90–104. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/282007369_POP_MUSIC_ANALYSIS_IN_THE_21_ST_CENTURY_An_Adaptation_of_the_PRESSEY-SKINNER_PROGRAMMED-LEARNING_THEORY (pristupljeno 4. rujna 2023).
- Tagg, P. (1987). Musicology and the semiotics of popular music. *Semiotica*, 66(1/3), 279–298. Dostupno na: <https://tagg.org/articles/xpdfs/semiota.pdf> (pristupljeno 4. rujna 2023.).
- Tasker Howard, J. i Lyons, J. (1958). *Modern music: A popular guide to greater musical enjoyment*. 1. izd. Mentor Books.
- Vidulin, S. i Cingula, S. (2016). Kompetencije učitelja za razvoj pjevačkog umijeća učenika u osnovnoj školi: metodički i vokalno-tehnički aspekti. *Muzika*, 20, 42–67.
- Vidulin-Orbanić, S. i Blažević, I. (2013). Preferencije studenata i ishodi utjecaja popularne glazbe na vježbanje pilatesa. U: S. Vidulin-Orbanić (ur.), *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 3: Interdisciplinarni pristup glazbi: istraživanje, praksa i obrazovanje. Zbornik radova s trećeg međunarodnog simpozija glazbenih pedagoga* (str. 83-98). Sveučilište Jurja Dobrile, Odjel za glazbu.

Mrežni izvori

- Andrew Lucas (2014). Michael Jackson – Billie Jean (Live 1983). *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=kM5ywtlmaSs0> (pristupljeno 4. rujna 2023.).
- BBC (2011). Copland: Fanfare for the Common Man – BBC Proms 2012. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=ZdqjcMmjeaA> (pristupljeno 4. rujna 2023.).
- Biography (2023). *Michael Jackson*. <https://www.biography.com/musicians/michael-jackson> (pristupljeno 1. rujna 2023.).

Coldplay Timeline (2023). Home. <https://timeline.coldplay.com/> (pristupljeno 4. rujna 2023.).

Croatia Records (2020). *Pjevačica i kantautorica Mia Dimšić potpisala novi ekskluzivni ugovor s diskografskom kućom Croatia Records.* <https://crorec.net/novosti/pjevacica-i-kantautorica-mia-dimsic-potpisala-novi-ekskluzivni-ugovor-s-diskografskom-kucom-croatia-records/> (pristupljeno 29. kolovoza 2023.).

Croatia Records (2023a). Đavoli – Stojin na kantunu (Official video). *YouTube.* <https://www.youtube.com/watch?v=UcyORwP8lg4> (pristupljeno 1. rujna 2023.).

Croatia Records (2023b). Parni Valjak – Sve još miriše na nju (Official lyric video). *YouTube.* <https://www.youtube.com/watch?v=vSI5S49I0O0> (pristupljeno 7. rujna 2023.).

CROREC Kids (2017). Mia – Život nije siv. *YouTube.* <https://www.youtube.com/watch?v=JhoEzAxUxqA> (pristupljeno 4. rujna 2023.).

Dan Music (2022). Coldplay – Paradise (Lyrics). *YouTube.* <https://www.youtube.com/watch?v=V50Pfad6oi0> (pristupljeno 5. rujna 2023.).

frank1cangri (2009). Chris Brown Thriller Tribute To Michael Jackson 12. 10. 06 World Music Awards 2006. *YouTube.* <https://www.youtube.com/watch?v=dPfA-ZOFZqU> (pristupljeno 2. rujna 2023.).

Freddie Mercury (2023). *Biography.* <http://www.freddiemercury.com/en/biography> (pristupljeno 5. rujna 2023.).

Gretsch (2023). Home. <https://gretschguitars.com/support/history> (pristupljeno 29. kolovoza 2023.).

History (2023). *Michael Jackson is born.* <https://www.history.com/this-day-in-history/michael-jackson-is-born> (pristupljeno 5. rujna 2023.).

History – Biography (2023). *Queen History.* <https://history-biography.com/history-of-queen/> (pristupljeno 2. rujna 2023.).

- ItzMusicTime! (2021). Body Percussion – Can't Stop the Feeling. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=92gf8dAlhUw> (pristupljeno 5. rujna 2023.).
- Konzervator Plzeň (2013). Duke Ellington: Caravan | Big Band Konzervatoře Plzeň, 1. 4. 2013. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=hpuINcOORoY> (pristupljeno 5. rujna 2023.).
- Live Aid (2019). Queen – We Will Rock You (Live Aid 1985). *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=XvKklttJLcc> (pristupljeno 2. rujna 2023.).
- Mia Dimsic (2022). Guilty pleasure. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=VdOit6KekY> (pristupljeno 2. rujna 2023.).
- Michael Jackson (2010). Michael Jackson – Thriller (Official Video – Shortened Version). *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=4V90AmXnguw> (pristupljeno 29. kolovoza 2023.).
- Michael Jackson (2023). *The artist*. <https://www.michaeljackson.com/the-artist/> (pristupljeno 2. rujna 2023.).
- Neno Belan (2023). *Neno Belan – biografija i diskografija*. <https://nenobelan.com/wp-content/uploads/2019/07/NenoBelan-biografija-i-diskografija-v8.pdf> (pristupljeno 4. rujna 2023.).
- Neno Belan official (2007). Neno Belan & Fiumens – RIJEKA SNOVA. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=qF8CgqrkoC0> (pristupljeno 5. rujna 2023.).
- ob0001 (2009). Back to the Future Part II – Beat It – Michael Jackson. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=Cy3wWQDCRMc> (pristupljeno 6. rujna 2023.).
- Oxford Reference (2023). *Boomwhackers*. <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/9780199743391.001.0001/acref-9780199743391-e-870?rskey=4bhWM8&result=863> (pristupljeno 25. kolovoza 2023.).
- Queen Official (2008). Queen – We Will Rock You (Official Video). *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=-tJYN-eG1zk> (pristupljeno 25. kolovoza 2023.).

Quintettosiciliano (2012). Quintetto d'Ottoni Siciliano – Brass Quintet – „The Entertainer”. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=IVmPuvUFYDI> (pristupljeno 5. rujna 2023.).

Seb Skelly (2018). Coldplay – Paradise for Brass Ensemble with sheet music. *YouTube*. https://www.youtube.com/watch?v=c_jL2P-mMws (pristupljeno 7. rujna 2023.).

Series – Clips (2016). #TBBT | Sheldon singing „We will rock you”. <https://www.youtube.com/watch?v=9VEfG2r8X1g> (pristupljeno 4. rujna 2023.).

The Ed Sullivan Show (2020). The Jackson 5 „I Want You Back” on The Ed Sullivan Show”. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=y2bVIBwpCTA> (pristupljeno 28. kolovoza 2023.).

The Ottawa Brass Initiative (2021). The Pink Panther – Mancini arr. Frackenpohl. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=wvgDyiKWNpY> (pristupljeno 5. rujna 2023.).

ThistlewatNation (2010). Avenue Q – We Will Rock Q. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=TaMOnUg6fKQ> (pristupljeno 27. kolovoza 2023.).

Wallenfeldt, J. (2023, 7. ožujka). *Coldplay*. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/Coldplay> (pristupljeno 5. rujna 2023.).